

УДК 378.1

Нітенко Ольга Валеріївна

кандидат філологічних наук, доцент,

професор кафедри іноземних мов

Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

nitenko@ukr.net

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація. У статті уточнюється визначення поняття «інтернаціоналізація вищої освіти»; подано деякі статистичні дані Організації економічного співробітництва і розвитку та Інституту статистики ЮНЕСКО щодо мобільних міжнародних студентів та іноземних студентів у світі; наведено актуальну статистику мобільності українських студентів за кордоном та іноземних студентів, що навчаються в українських університетах, отриману Центром досліджень суспільства. Вказано на необхідність розвитку викладацької мобільності як складової інтернаціоналізації вищої освіти. Зазначено останні інтернаціоналізаційні тенденції, що спостерігаються в світі; перераховано позитивні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти, а також елементи культури університету, які необхідно розвивати в умовах інтернаціоналізації.

Ключові слова: інтернаціоналізація; вища освіта; мобільні міжнародні студенти; іноземні студенти

Постановка проблеми. В умовах формування європейської науково-освітньої мережі й транснаціонального інтелектуального простору все більшої актуальності набуває інтернаціоналізація вищої освіти.

Мета статті – уточнити визначення поняття «інтернаціоналізація вищої освіти», подати останні статистичні дані щодо мобільності міжнародних та іноземних студентів у світі та в Україні, а також показати кореляційні зв'язки між ступенем інтернаціоналізації університетів певних країн та їх високими показниками в світових рейтингах і навести позитивні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Оскільки ключовим поняттям даного дослідження є поняття «інтернаціоналізація вищої освіти», необхідно пояснити його авторську інтерпретацію, яка спирається на визначення, представлене Дж. Найт: «інтернаціоналізація – це процес інтеграції міжнародних, міжкультурних і глобальних елементів в освітні (педагогічні), наукові й адміністративні функції окремо взятої

організації» [14]. Вона охоплює системи, які прагнуть досягнення конкретних цілей та завдань і підвищення якості вищої освіти та науки, і не повинна перетворюватися на самоціль ні на рівні окремо взятого вищого навчального закладу, ні на рівні системи вищої освіти в цілому.

Екстраполюючи цей вислів на дане дослідження, можна зробити припущення в пошуках робочої концептуальної версії визначення терміну «інтернаціоналізація освіти», що вона, в першу чергу, повинна відповідати цілям та змісту Європейського простору вищої освіти, формування якого відбувається у трьох напрямках (рівнях). Перш за все, це співробітництво між університетами; другий напрям – міждержавне співробітництво, уособленням якого є Болонський процес; третій – наднаціональний процес, що відбувається на рівні і в рамках Європейського Союзу.

Звідси випливає, що інтернаціоналізація освіти поняття багатогранне. Її іманентною рисою є, з одного боку, спрямованість на інтеграцію міжнародної складової в національні наукові дослідження, громадську діяльність, освітні послуги вищої школи, а з іншого – процес інтернаціоналізації повинен бути спрямованим на експорт освітніх послуг та досягнень національної науки. Отже, інтернаціоналізація освіти є одним із чинників становлення глобального простору вищої освіти й класифікується як зовнішня (міжнародна академічна мобільність) і внутрішня (впровадження світових стандартів, інтернаціоналізація навчальних курсів, міжкультурних програм тощо). Розглянемо ці різновиди інтернаціоналізації, почавши з міжнародної академічної мобільності.

Згідно визначення ЮНЕСКО мобільними міжнародними (*mobile international*) студентами є студенти, які перетнули національні чи територіальні кордони з метою навчання і на даний момент статистично рахуються поза країною походження [4]. В доповідях Організації економічного співробітництва і розвитку (OECD – The Organisation for Economic Cooperation and Development) це визначення підтверджується [7; 17; 16]. Крім того, чітко розмежовуються поняття «*mobile international students*» (мобільні міжнародні студенти) та «*foreign students*» (іноземні студенти). Студенти класифікуються як іноземні, якщо вони не є громадянами країни, яка здійснює збір статистичних даних. У той час як іноземні студенти визначаються

за громадянством/національністю, мобільні студенти – за попередньою країною навчання чи за місцем проживання. За даними ОЕСР, у 2010 р. більше ніж 4,1 мільйони студентів навчалися за межами країни, громадянами якої вони є [7]. Лідерами в цьому процесі є Австралія, Австрія, Люксембург, Нова Зеландія, Швейцарія та Великобританія. В Азії загалом біля 52% усіх студентів навчаються за кордоном; найбільша кількість із таких країн, як Китай, Індія та Корея (77%). Ці показники мають стабільну тенденцію до зростання за останні десять років. Згідно статистики студентської мобільності, у 2010 році у 18 країнах, які представили інформацію, середня частка мобільних студентів, які отримують освіту за кордоном, склала 74% від загальної кількості іноземних студентів. Тобто, категорія «іноземні студенти» зазвичай вагоміша категорії «мобільні студенти». Наприклад, серед всіх іноземних студентів, що навчаються у Норвегії, 31% є мобільними. В Канаді, Іспанії, Швеції й Новій Зеландії цей показник складає близько 52%. [12].

Аналіз численних публікацій з проблеми мобільності студентів, документів ЮНЕСКО, зокрема, даних Інституту статистики (UNESCO Institute for Statistics), даних спільного проекту Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та Євростату під назвою «The Indicators of Education Systems (INES)» («Індикатори освітніх систем») (1998, 2005, 2011, 2012) дозволяє зробити висновок, що за останні 40 років темпи зростання мобільності студентів перевищили темпи розповсюдження самої вищої освіти в планетарному масштабі [13]. Тенденція до зростання залишається стабільною і зараз. За даними ЮНЕСКО за останні 25 років мобільність студентів збільшилася на 300% і за прогнозами експертів у 2025 році вона досягне 4,9 млн.

Цікаві дані також щодо привабливості країн для студентів-іноземців: 19,7% навчається у вищих навчальних закладах США, 11,6% – Великої Британії, 8,6% – Австралії, 7%, – Німеччини, 4,2% – Японії. У цифровому співвідношенні у США навчається понад 660 тис студентів. Друге місце за кількістю студентів-іноземців займає Велика Британія – майже 390 тисяч. Після Австралії, де навчається близько 260 тисяч студентів, слідує Франція з майже 250 тисячами мобільних студентів. (див.табл.1.2, рисі.1). В країнах двадцятки (G20) навчається 77% студентів від загальної кількості. Беззаперечними лідерами по кількості студентів, що отримують

міжнародну освіту є Китай та Індія. [10]. Кількість українських міжнародних студентів складає близько 35 тисяч, а обирають наші студенти здебільшого країни Європейського Союзу, США та Канаду [2]. Освіта за кордоном є доступною для українців завдяки наявності стипендій у приймаючих університетах. У рамках прямих домовленостей із закордонними вищими навчальними закладами щорічно за кордон від'їжджають біля 4 тис. студентів, однак облік точної кількості молоді, що навчається за кордоном, не ведеться, оскільки більшість студентів відбуває в приватному порядку.

За даними Центру досліджень суспільства, протягом останніх п'яти років кількість громадян України в університетах Польщі потроїлася, в Іспанії, Італії та Канаді подвоїлася, а в Чехії, Австрії й Великобританії збільшилася на 41% [1]. Водночас українці рідше стали обирати університети США й Франції; починаючи з 2008 року їх кількість там упала на 13% і 5% відповідно. Зі зрозумілих суспільно-політичних причин (агресія Російської Федерації стосовно України) менше українських студентів стало навчатися і в російських університетах. Загалом у Європі в 2008 р. навчалось 18 тис. українців, а в 2013 р. європейську освіту обрали майже 29 тис. осіб. Так, в австрійських університетах студенти-українці найчастіше вивчають економічні, соціальні й гуманітарні науки, більше 70 % навчаються саме за цими напрямками; у Франції студенти вивчають економіку й прикладні науки.

Як свідчать результати дослідження, проведеного в рамках державної цільової програми «Молодь України» на 2009-2015 рр., кожний 10-й молодий українець планує в найближчі три роки поїхати за кордон з метою тимчасового працевлаштування. Що стосується студентів, які приїжджають для навчання в університетах України, то це, в основному, особи з Росії, Туркменістану, Китаю, Індії, Йорданії, Ірану та Сирії [11].

Як можна бачити, поки Китай та Індія залишаються найбільшими постачальниками міжнародних студентів як в США, Австралію, так і в інші країни. Проте, як зазначається в дослідженні тенденцій мобільності міжнародного студентства, вже зараз маркетингові стратегії багатьох університетів зазначених країн переорієнтовуються на потенційно перспективні ринки експортних освітніх послуг Саудівську Аравію, В'єтнам та Латинську Америку. Однією з причин

розвитку даного напрямку експортного вектору є зростаюча конкуренція освітніх ринків Китаю, Малайзії та Сінгапуру. Дані країни ставлять амбітні цілі щодо збільшення кількості міжнародних студентів. За останнє десятиліття вони зробили значні фінансові та кадрові інвестиції у розвиток вищої освіти з метою досягнення останньою рівня світового класу. Саме це, на думку деяких дослідників, і є першою причиною, щоб вважати дані країни потенційними конкурентами на глобальному ринку світових освітніх послуг. Другою причиною є надання англійській мові статусу мови викладання низки дисциплін, що збільшило привабливість ринку вищої освіти даних країн для міжнародного студентства.

Аналогічна ситуація спостерігається і в Європі. За даними дослідження, проведеного Інститутом Міжнародної Освіти [8], в 2002 р. університети Об'єднаної Європи пропонували 560 магістерських програм, які викладалися англійською мовою. Проте, починаючи з 2007 року, в Європі спостерігається вражаюче збільшення кількості англійськомовних магістерських програм, і станом на червень 2013 р. їх уже налічувалося 6 407 тис., що складає на 38 % більше порівняно з 2011 р. Беззаперечно лідерство тут належить Нідерландам, Німеччині та Швеції.

Що стосується дисциплінарного розподілення цих програм, то явними лідерами є англійськомовні магістерські програми з бізнесу та економіки (28 відсотків) та програми інженерно-технологічного спрямування (21 відсоток), лише третє місце (14%) посідають суспільні науки (Social Sciences), до яких відноситься право. Подібна ієрархія є об'єктивною пропозицією на існуючий попит на ринку освітніх послуг для міжнародних студентів. Яскравим прикладом блискавичного реагування на такий попит є Німеччина. Станом на 2013 рік 144 німецьких університети пропонують 733 англійськомовні програми. Так, значним попитом серед здобувачів вищої юридичної освіти користуються магістерські програми на зразок «Право Європейського Союзу», «Європейське право», а також інтегровані програми: «Міжнародний і європейський бізнес, конкуренція й регулювальне право», «Міжнародні студії з права інтелектуальної власності», «Магістр права з фінансів», «Магістр права з міжнародної банківської справи, безпеки та фінансів» і багато інших [15].

Така сама тенденція спостерігається і в Франції, країні із суворою національною мовною політикою, яка за кількістю англomовних магістерських програм посідає четверте місце в Європі після Нідерландів, Німеччини та Швеції.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що саме за рахунок збільшення англomовних програм більшість європейських студентів отримали доступ до систем вищої освіти, що донедавна були недоступними для них.

Отже, як можна бачити, процес інтернаціоналізації вищої освіти у світовому вимірі характеризується тенденцією збільшення англomовних програм навчання в неанглomовних країнах. Якщо раніше мова була перешкодою для студентської мобільності, то сьогодні введення англomовних навчальних програм у більшості світових університетів значно посилює привабливість ринків освітніх послуг у неанглomовних країнах Європи та Азії.

Слід відмітити, що мобільність студентів також стимулюється різноманітними державними та регіональними програмами. Розкриття змісту цих програм не входить до цілей даного дослідження, оскільки є велика кількість публікацій з їх детальним аналізом. Назвемо лише декілька найбільш відомих та ефективних програм. Зокрема, європейська програма ERASMUS, розпочата у 1997 році з метою сприяти створенню спільного ринку в Європі її похідними стали програми мобільності, такі як COMETT, LINGUA, LEONARDO, COMENIUS тощо. Мета програм – створення європейської моделі вищої освіти. Не менш відомими є програми SOCRATES і TEMPUS. Слід зауважити, що основою всіх освітніх програм європейського Союзу є сприяння вивченню іноземних мов.

Як зазначалося вище, до складових інтернаціоналізації освіти належить також і *мобільність викладачів*. Аналіз літератури показує, що ця проблема ще не розроблена так детально, як проблема мобільності студентів. Проте, деякі висновки можна зробити. Зокрема, що мобільність професорсько-викладацького складу, зазвичай, зумовлюється науковими дослідженнями. Так само, як і у випадку із мобільністю студентів, спостерігається нерівномірність у розподілі мобільних потоків. Найвищим рівнем наукової мобільності відзначаються країни, які цілеспрямовано залучають науковий персонал для розширення

системи вищої освіти (зокрема, Туреччина). США та Великобританія є найбільшими експортерами наукових ресурсів, і в той же час – найбільш привабливими для зарубіжних науковців. Доказом цього слугує, зокрема, і зростаюче домінування англійської мови в наукових дослідженнях на європейському континенті. За даними американських дослідників, які спираються на статистику Центру наукових бібліотек, частка дисертацій, захищених у Європейському Союзі англійською мовою має тенденцію до зростання. Зауважимо, що ЦНБ – це консорціум північноамериканських університетів, коледжів і незалежних наукових бібліотек, який налічує 800 000 докторських дисертацій з усього світу. Щорічні надходження становлять понад 5 000 назв [3].

1. Зазначимо, що за даними бази ЦНБ, у Німеччині в 2007 році англійською мовою було захищено 5% дисертацій; у Франції – до 1997 року практично всі докторські дисертації писалися рідною мовою. В 2002 році англійською мовою було написано лише 1% дисертацій, а в 2007 році – їх кількість зросла до 2%. В Австрії, Іспанії, Нідерландах, Швеції, Фінляндії все більше дисертацій захищається англійською мовою [9; 5]. Звичайно, ступінь використання англійської мови в докторських дисертаціях залежить від галузей науки. Зокрема, лєвова частка англємовних докторських дисертацій припадає на медицину та точні науки. Однак останнім часом спостерігається тенденція до написання та захисту англійською мовою дисертацій у галузі права [там же].

Існують спеціальні програми для молодих науковців. Європейські університети об'єднуються для стимулювання мобільності аспірантів. Так, наприклад, за функціонуванням проекту Еразмус та інших двосторонніх угод в Університеті Гельсінкі слїдкує Міжнародне об'єднання координаторів, до якого входять представники скандинавських країн. Скандинавські особливості фінського права традиційно досліджуються у співпраці північних країн в галузі законодавства і досліджень. Принаймні в деяких галузях права (екологічне, морських ресурсів) можна говорити про «внутрішній скандинавський правовий ринок» ("internal Nordic market of law").

Розглянувши складові зовнішньої інтернаціоналізації, зупинимося на аналізі внутрішньої, для якої характерно:

- інтернаціоналізація навчальних планів; гармонізація програм навчання;
- створення системи визнання навчальних планів і дипломів;
- зростання значущості володіння іноземними мовами й навчання англійською мовою, розвиток навичок міжкультурного спілкування;
- включення в науково-освітні професійні мережі, участь в міжкультурних програмах, розвиток навичок адаптуватися до культурних особливостей глобального академічного середовища, що сприяє особистісному розвитку;
- орієнтація на світові освітні стандарти. Міжнародні організації намагаються розробити міжнародні галузеві професійні стандарти, які б сприяли узгодженню навчальних планів, критеріїв оцінювання якості знань тощо. Зокрема, як приклад можна навести розроблений Радою Європи загальноєвропейський стандартизований рівень володіння іноземною мовою. В результаті, багато освітніх закладів переглядають свої навчальні плани. Слід зауважити, що вся робота здійснюється в контексті Нової Стратегії ЄС 2020 (Бухарест, 2012), яка визначає два основних напрями: інтернаціоналізацію освіти і підвищення її якості. В умовах конкуренції на міжнародному освітньому ринку успіх можуть забезпечити лише модернізовані й інтернаціоналізовані міжнародні навчальні програми з можливістю викладання іноземними мовами, участю в міжнародних науково-освітніх системах.

Слід зауважити, що інтернаціоналізація стимулює і розвиток самих вищих навчальних закладів. Дослідники виокремлюють елементи культури університету, які необхідно розвивати в умовах інтернаціоналізації:

- лідерство університету в культурному середовищі регіону; проведення міжнародних заходів;
- міжнародне співробітництво викладачів, особисті контакти;
- створення професорсько-викладацькому складу умов для викладання, проведення консультацій за кордоном;
- створення умов для навчання, стажування, наукових досліджень студентів

за кордоном;

- надання можливості отримання другої спеціальності з міжнародного профілю на факультетах навчального закладу.

Інтеграція університетів в світові процеси сприяє оновленню науково-освітнього, особистісного й організаційного потенціалу вищих навчальних закладів на індивідуальному, інституціональному й системному рівнях. Підтвердженням цього є, зокрема, спільні наукові праці, які публікуються міжнародними колективами авторів.

Зрозуміло, що інтернаціоналізація обумовлена економічними, політичними, культурними та освітніми чинниками.

Стосовно економічних чинників: інтернаціоналізація вибудовується відповідно до логіки ринкової економіки, що знаходить вираження в комерціалізації науково-освітньої сфери [6]. Виникають підприємницькі університети, які надають різноманітні освітні послуги. Ріст конкуренції в цій сфері зумовив зростання ролі маркетингу та міжнародних рейтингів вузів. На розвиток інтернаціоналізації впливають і інформаційно-комунікаційні технології, які вищі навчальні заклади використовують для реклами освітніх послуг, дистанційного транснаціонального навчання.

Резюмуючи все викладене вище, зазначимо, що аналіз літератури з проблем інтернаціоналізації вищої освіти дозволяє виокремити позитивні сторони інтернаціоналізації:

- модернізація навчальних програм, обмін науково-педагогічними кадрами сприяє модернізації й підвищенню якості підготовки кадрів, здатних діяти в міжкультурному професійному середовищі, приходу їх в економіку країн, що позитивно впливає на їх зростання;

- підвищення якості наукових досліджень; інтернаціоналізація спонукає до постійного пошуку з метою забезпечення конкурентоздатності випускників;

- поширення власних цінностей і формування позитивного іміджу країни;

- міжнародна вища освіта є вагомим джерелом прибутку для національних економік;

- сприяння культурній експансії.

Висновки. Беззаперечно, що інтернаціоналізація стимулює розвиток і вітчизняної вищої школи. Вагомий внесок в позитивні зрушення робить іншомовна підготовка. Аналіз освітньої діяльності Ради Європи та Європейської комісії, їх політики в сфері іншомовної підготовки, дослідження зарубіжних науковців, дають підстави стверджувати про велику значущість іноземних мов для життя й діяльності сучасної людини. Від моделі іншомовної підготовки в сучасному світі залежить і успіх особистості, й успіх країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В какие страны Европы едут учиться украинские студенты. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.aif.ua/society/social/1106906>
2. В какие страны едут учиться украинские студенты. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/ukraine/V-kakie-strany-edut-uchitsya-ukrainskie-studenty-454364.html>
3. Collections. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.crl.edu/collectios>
4. Comparing Education Statistics Across the World // Global Education Digest: Montreal, UNESCO Institute for Statistics, 2011. – 188 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/ged06-en.pdf>
5. Doctoral Level – General Information. <http://www.jurinst.su.se/english/education/study-information/faq>
6. Douglas J.A.& Edelstein R. The global competition for talent. The rapidly changing market for international students and the need for a strategic approach in the US. – UC Berkeley: Center for Studies in Higher Education, 2009. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://escolarship.org/uc/item/0qw462x1>
7. Education at a Glance 2012: Highlights-OECD. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/edu/highlights.pdf>,
8. English-Taught Master's Programs in Europe. A 2013 Update. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.iie.org/Research-and-Publications/Publications-and-Reports/IE-Bookstore/English-Language-Masters-Briefing-Paper-2013-Update>
9. Faculty of Law. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.helsinki.fi/law/studies/>
10. Global Education Digest 2011. Comparing Education Statistics across the World/ UNESCO Institute of Statistics. 2011. –312 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/global_education_digest_2011_en.pdf
11. Global Flow of Tertiary-Level students. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flow-viz.aspx>
12. Higher Education and Adult Learning. Education at a Glance: OECD, 2006. – 465 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/edu/highereducationandadultlearning/educationataglance2006-home.htm>
13. Indicators of Education Systems. OECD, 2012. 12 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/49338320.pdf>
14. Knight J. Internationalization: A Decade of Changes and Challenges // International Higher Education. – 2008. – N50. – P. 6-7. American Assotiation for Public Opinion Research. –

- [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/5/9/9/4/pages59945-17.php
15. LLM programs in Germany. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.llm-guide.com/germany>
16. State of Higher Education 2014 – OECD. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/edu/imhe/stateofhighereducation2014.htm>
17. The State of Higher Education 2013 – OECD. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/edu/imhe/thestateofhighereducation2013.htm>

Рецензенти

Таланова Ж.В. – д. пед. н., доцент

Стаття надійшла до редакції 26.03.2015

ІНТЕРНАЦИОНАЛІЗАЦІЯ ВИСШЕГО ОБРАЗОВАННЯ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ УНИВЕРСИТЕТА

Нитенко Ольга Валерьевна

кандидат филологических наук, доцент,
профессор кафедры иностранных языков
Национальная академия внутренних дел, г.Киев
nitenko@ukr.net

Аннотация. В статье уточняется определение понятия «интернационализация высшего образования»; даны некоторые статистические данные Организации экономического сотрудничества и развития и Института статистики ЮНЕСКО касательно мобильных международных студентов и иностранных студентов в мире; приведено актуальную, полученную Центром изучения общества, статистику мобильности украинских студентов за границей и иностранных студентов, которые обучаются в украинских университетах. Указано на необходимость развития преподавательской мобильности как составляющей интернационализации высшего образования. Отмечены последние интернационализационные тенденции, которые наблюдаются в мире; перечислены позитивные аспекты интернационализации высшего образования, а также элементы культуры университета, которые необходимо развивать в условиях интернационализации.

Ключевые слова: интернационализация; высшее образование; мобильные международные студенты; иностранные студенты.

INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION AS FACTOR OF THE DEVELOPMENT OF UNIVERSITY

Olga Nitenko

PhD in Philology, Associate Professor,
Professor of the Department of Foreign Languages
National Academy of Internal Affairs, Kyiv
nitenko@ukr.net

Abstract. The article clarifies the definition of «internationalization of higher education»; gives some statistics of the Organization for Economic Cooperation and Development and UNESCO Institute for Statistics about mobile international students and foreign students in the world; shows the actual statistics obtained of Centre for the Study of Society about mobility of Ukrainian students abroad and mobility of foreign students who study in Ukrainian universities. The article shows the necessity of teacher mobility as part of the internationalization of higher education. The article marks recent internationalization trends, which are observed worldwide; lists the positive aspects of internationalization of higher education and elements of the culture of the University, which must be developed in terms of internationalization.

Key words: internationalization; higher education; mobile international students; foreign students.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. In what European countries are going to learn Ukrainian students: <http://www.aif.ua/society/social/1106906> (in Russian)
2. In what countries are going to learn Ukrainian students: <http://www.segodnya.ua/ukraine/V-kakie-strany-edut-uchitsya-ukrainskie-studenty-454364.html> (in Russian)